

Данилюк Оксана Климівна,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри теорії і методики початкової освіти
Волинського національного університету імені Лесі Українки

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОГО СЛОВА

Актуальність дослідження. В сучасних важких і болісних ситуаціях викликів та загроз існуванню України як держави і водночас великих перспектив розвитку, кардинальних змін у свідомості молодих людей пріоритетним завданням суспільного поступу, поряд з забезпеченням своєї суверенності й територіальної цілісності, пошуками шляхів для інтегрування в європейське співтовариство, є визначення нової стратегії виховання як багатокомпонентної та багатовекторної системи, яка великою мірою формує майбутній розвиток особистості Української держави. Тому нині, як ніколи, потрібні нові підходи і нові шляхи до виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості. «Серед виховних напрямів сьогодні найбільш актуальними виступають патріотичне, громадянське виховання... Тому нині, як ніколи, потрібні нові підходи і нові шляхи до виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості», – зазначено в Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді [4].

Національна системи освіти кКраїни має стати реальним втіленням багатовікових мрій та прагнень українського народу про створення можливостей вільного розвитку національної культури та виховання національно свідомих, активних громадян в умовах своєї незалежної держави, проте без становлення вчителя початкових класів, здатного не просто читати уроки, а виховувати та навчати, ми ніколи не досягнемо позитивного успіху. «Там, де виховання відкладають до «кращих часів» і починають вирішувати інші, нагальніші і важливіші, як здається, проблеми, ці кращі часи не настають ніколи. Виховання – це саме життя, а життя «на потім» відкласти не можна» [1, с. 6-7].

Сьогодні тисячі українських героїв поплавилися найдорожчим – своїм життям – для збереження Української держави і нації, і тому учителеві початкової школи важливо виховати нових українців, гідних своєї історії, своєї землі і нашого непростого часу. Українська слово має розглядатися як культурно-національна сила суспільства, без якої неможливо виховати громадян-патріотів Української держави [3, с. 12]. Доречними з цього приводу звучать слова В.Сухомлинського: «Школа стане вогнищем культури, коли в ній запанують чотири культури: культ батьківщини, культ людини, культ книжки і культ рідного слова...» [2, с. 361].

Результативність процесу формування національної свідомості студентської молоді можна виявити за змінами у змісті навчальної програми з української літератури, використанні сучасних педагогічних технологій, підвищенні професійної компетентності викладача, етнокультурному середовищі.

Для реалізації проблем и формування національної свідомості майбутніх фахівців початкової освіти важливими, на нашу думку є вирішення ряду таких завдань:

1) удосконалення силабусів, зокрема з освітніх компонентів «Дитяча література», введення освітнього компонента «Сучасна українська література» відповідно до теоретичних засад формування національної свідомості майбутніх фахівців початкової освіти;

2) розробка навчально-методичного забезпечення вивчення освітніх компонентів з літератури з урахуванням національного змісту навчання;

3) розробка та проведення позааудиторних заходів українознавчого спрямування з урахуванням сучасних соціально-політичних реалій;

4) апробація активних форм і методів, що підвищують ефективність впливу українського художнього слова на формування національної свідомості майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки.

Основними професійно орієнтованими педагогічними напрямками впровадження українського художнього слова як одного з важливих чинників формування національної свідомості майбутніх учителів початкових класів вважаємо такі:

1. Збагачення змісту професійної педагогічної підготовки, яке здійснювалося через корекцію програми з української літератури, доповненої художніми творами з яскраво вираженим національним звучанням, та шляхом цілісного гармонійного сприйняття національної культури.

2. Збільшення впливу національних культурних цінностей у процесі виховної роботи, яке здійснювалося через залучення до підготовки та проведення позааудиторних заходів українознавчої тематики та шляхом інтенсифікації інформаційно-пояснювальної роботи щодо формування національної свідомості.

3. Створення педагогічних умов для активізації самостійної пізнавальної, дослідницької діяльності студентів у процесі формування в них національної свідомості, яке здійснювалося через різні форми науково-дослідницької роботи та мотивування самоідентифікації.

Визначені педагогічні напрями складаються із різноманітних форм та методів роботи, безпосередньо пов'язані із навчально-виховним процесом й спрямовані на формування професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів.

Таким чином, ми вважаємо, що вони охоплюють навчально-виховний процес та самостійну роботу студентів.

Підводячи підсумки на основі вищевикладеного, можна зробити такі висновки. Розробка оптимальних напрямів формування національної свідомості майбутніх учителів засобами українського художнього слова в процесі їх фахової підготовки на педагогічному факультеті можлива за умов виявлення основних напрямів: збагачення змісту професійної педагогічної підготовки; - збільшення впливу національних культурних цінностей у процесі виховної роботи; створення педагогічних умов для активізації самостійної пізнавальної, дослідницької діяльності студентів. Найбільшої ефективності процес формування національної свідомості засобами українського художнього слова досягається за умов застосування сучасних педагогічних технологій, активних форм і методів навчання, які дозволяють здійснювати індивідуальний підхід до кожного студента та розкрити їх творчий потенціал.

Список використаних джерел

1. Кловак Г. Т. Традиції української етнопедагогіки як фактор формування національної самосвідомості молодших школярів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Київ. ун-т ім. Т.Шевченка. Київ, 1996.198 с.

2. Сухомлинський В. О. З чого починається громадянин. Вибрані твори: У 5 т. Київ, 1997. Т 5. С. 359-366.

3. Яремчук В. Д. Національні проблеми загальноосвітньої школи України: історія і сучасність. Київ : Освіта, 1993. 176 с.

Державна цільова соціальна програма національно-патріотичного виховання на період до 2025 року <http://www.kharkivosvita.net.ua/document/8600>